

*проф., д. арх. В.І. Проскуряков,
аспірант Юрійчук Р.Д.
Національний університет "Львівська політехніка",
кафедра дизайну архітектурного середовища*

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ПЕРІОД ВСЕСВІТНЬО ВІДОМОГО АРХІТЕКТОРА ФРІДРІХА КІЗЛЕРА

Досліджена біографія дитинства Фрідріха Кізлера. Проаналізовано матеріали Державного архіву Чернівецької області. Визначене місце народження, проживання, навчання та родинні зв'язки.

Ключові слова: Фрідріх Кізлер, Юліус Кізлер, Роза Кізлер.

Summary

The research of childhood biography of Frederick Kizlera. Analyzed materials of the State Archives of Chernivtsi region. The place of birth, residence education and family ties .

Keywords : Frederick Kizler , Julius Kizler Mary Kizler

Постанова проблеми

Завдяки Львівській архітектурній школі-кафедри ДНСІ АРХ «Львівській Політехніці» і особисто стараннями професора Проскурякова В. І. Ім'я всесвітньо відомого архітектор Ф.Кізлера стало відомим в Україні. Але багато аспектів його життя і творчості є ще не до кінця висвітленим. Тому ще є потреба у дослідженні його періоду життя дитинства.

Аналіз наукових досліджень та публікацій

В публікаціях професора В. Проскурякова, доцента О. Проскурякова, здобувачів К. Личук ,З. Климко ,публіциста П . Космолійської та інших мали місце розвідки що до професійної і бібліографічної творчості Ф. Кізлера в широкому спектрі від прикладного до футуристичного проектування, висвітлення впливу творчих ідей архітектора на розвиток архітектури в ХХ ст. та на початку ХХІ ст. та заходів по отриманню творчого доробку цього майстра архітектури. Однак деякі вектори дослідження його доробку, ідей концепцій і зокрема біографічних даних ще й досі маловідомі , як фахівцям так і широкому загалу.

Формування мети статті

Метою публікації є спроба доповнити автобіографічні знання про архітектора Ф. Кізлера новими відомостями, датами іконографічним матеріалом.

Виклад основного матеріалу

З усіх етапів життя і творчості Ф. Кізлера найменш дослідженим є його дитинство і юність, які він провів у м. Чернівці, де народився. Деякі дослідники взагалі вважають, що Кізлер народився у Відні. За даними досліджень проф. Віктора Проскуракова було відомо, що Фрідріх Кізлер народився 22 вересня 1890 року у місті Чернівці. Батько Юліус, мати Марія. Хоча авторські дані самого Кізлера відносно дати і місця свого народження різнились. В 40-х роках ХХ ст. він називав 1892 р., а на початку 50-х рр. 1896 р. Як місце народження в його автобіографіях вказувався Відень. Ці протиріччя вимагали ретельного дослідження чернівецького періоду Кізлера. Висвітлення цих сторінок біографії є вкрай важливим, адже, як відомо формування особистості людини відбувається саме на цьому етапі життя. Тому дослідження цього періоду життя Кізлера може допомогти зрозуміти, як вплинуло культурне середовище Чернівців на його світогляд та мислення, що сприяло виникненню численних ідей, які він привніс у світову архітектуру і дизайн. Для міста Чернівці та для всієї України такі дослідження мають велику користь, адже те, що в Україні народилася і жила людина, яка вплинула на світову архітектуру і дизайн, свідчить про те, що Україна, навіть у свої найскладніші часи, знаходилась у русі світової культури.

Дослідження чернівецького періоду біографії Фрідріха Кізлера базується на вивченні матеріалів головного архіву м. Чернівці. Оскільки в той час Фрідріх був ще дитиною, логічно було почати пошук з його батьків. Однак пошуки були ускладнені тим, що матеріали єврейської громади, до якої вони належали, були вивезені з міста. Окрім того, за даними телефонної книги, на той час у місті мешкали декілька родин на прізвище Кізлер (скоріше за все родичі). Тому було вирішено спробувати відшукати відомості про Фрідріха Кізлера через навчальний заклад, в якому він міг навчатися. Найкращим навчальним закладом тоді був Чернівецький православний ліцей (Oberrealshule), (Рис 1) в якому навчались діти різних віросповідань. Вірогідність його навчання у цьому закладі підвищувалася ще й тим, що ця школа мала художній ухил і логічним для майбутнього архітектора було навчатися саме в ній. І дійсно – вивчаючи класні журнали ліцею (Рис 2), було з'ясовано, що Фрідріх Кізлер навчався в цій школі з 1901 по 1908 рік і у 1908-му успішно склав випускні іспити. Був навіть знайдений малюнок Кізлера (Рис 3), на якому він зобразив викладачів під час прийому іспитів. В шкільних журналах також вказувалась його домашня адреса - KarolinenGasse 5 (нині вул. Заньковецької 7) (рис 4), та місце роботи батька, доктора Юліуса Кізлера [JuliusKiesler] – магістрат м. Чернівці.

Таким чином, встановивши місце проживання, навчання та соціальне положення Ф. Кізлера, можна реконструювати ту атмосферу, що оточувала його у дитинстві. Батько Фрідріха др. Юліус Кізлер був досить впливовою людиною

– займав високу посаду в міському магістраті, приймав активну участь у житті єврейської громади та громадському житті міста.

Про це свідчить той факт, що при відкритті Єврейського дому серед виступаючих зазначений Ю. Кізлер.

Те, що Ф. Кізлер жив у такому місці (неподалік від Темпля та драмтеатру – одних з найкрасивіших споруд міста) (рис 5,6) робить цілком зрозумілим його захоплення архітектурою. В цьому сенсі можна сказати, що гіпотеза проф. Проскуракова стосовно впливу на Кізлера архітектури Ф. Фельнера і Г. Гельмера, а саме драмтеатру м. Чернівці має під собою реальне підґрунтя. Однак те, що Кізлер цікавився архітектурою ще не пояснює, звідки в нього з'явилася така кількість нових ідей, які потім використовували багато архітекторів і дизайнерів. Звичайно він був дуже обдарованою людиною з нестандартним мисленням, але ж талант без інформаційного середовища не зміг би проявитися. Безперечно, його спілкування з провідними митцями у Відні та Сполучених Штатах дало свої плоди. Однак не слід забувати, що у Відень Кізлер переїхав коли йому було вже 18 років. Тому можна стверджувати, що його світогляд був сформований саме у Чернівцях.

Рис.1. Школа. Де навчався Ф.Кізлер. Фото австрійського періоду.

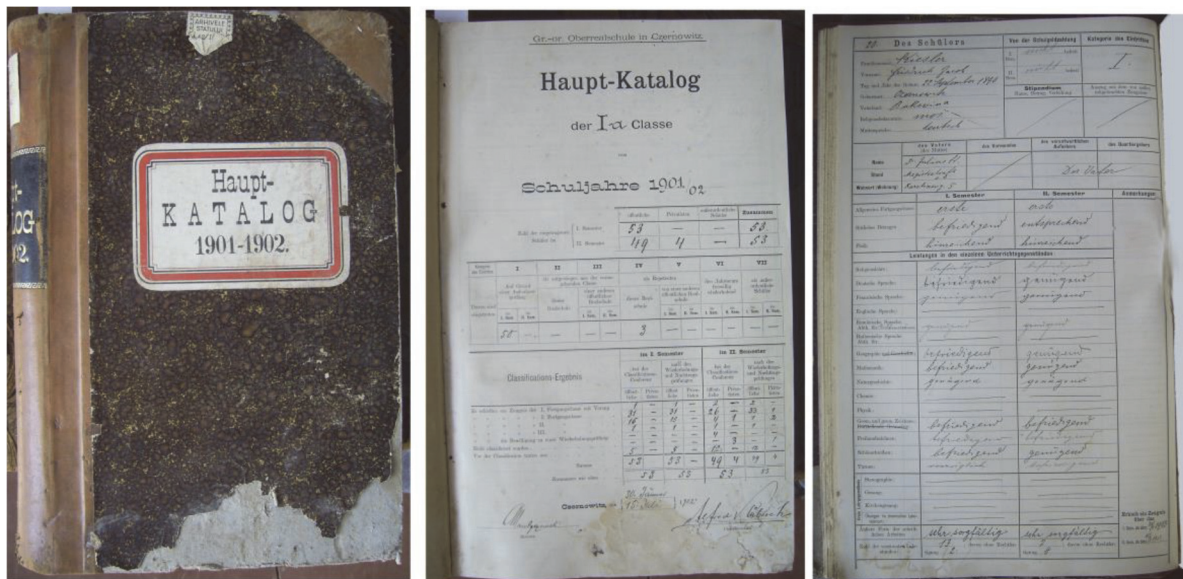

Рис.2. Класний журнал, що засвідчує навчання Ф.Кізлера у Чернівецькому православному ліцеї (Oberrealshule), знайдений серед архівних матеріалів.

Рис.3. Малюнок Ф.Кізлера знайдений серед архівних матеріалів.

Рис.1. Будинок, де жив Ф. Кізлер. м. Чернівці. Сучасне фото.

Рис.5. Темплъ (хоральна синагога). м. Чернівці. Фото австрійського періоду

Рис.6. Драмтеатр. м. Чернівці. Фото австрійського періоду.

Висновки

Факт народження Фрідріха Кізлера у м. Чернівці не підлягає ніяким сумнівам , встановлено, що в період з 1890 (з народження) по 1908 він жив у м. Чернівці, де отримав базову освіту. Визначені місце навчання і адреса, де мешкала його родина. Це дозволяє вважати місто Чернівці батьківщиною Фрідріха Кізлера .

Література:

1. Документи архівного фонду «Книги актів цивільного стану (метричні книги) нинішньої Чернівецької області» в книзі реєстрації актів про народження громадян м. Чернівці Чернівецької області за 1889-1894р Актовий запис № 417 від 22 .09. 1890р
2. Документи архівного фонду «Книги актів цивільного стану (метричні книги) нинішньої Чернівецької області» класний журнал православному ліцеї (Oberrealshule) від 1901-1902
3. Публікації В.І. Проскуракова та О.В. Проскуракова
4. Дисертація О.В. Проскуракова